

1

Temat:
RZECZ O POECIE, KTÓRY POSTAWIŁ
SOBIE POMNIK...
Kulisy sławy
Quintusa Horacjusa Flaccusa

Cele cyklu lekcji

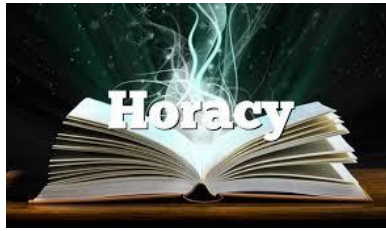
- Poznanie sylwetki najwybitniejszego liryka rzymskiego.
- Poznanie utworów poetyckich Horacego i ich interpretowanie w kontekście filozofii.

Wiadomości i umiejętności; uczeń potrafi:

- omówić związek biografii z twórczością;
- zinterpretować wybrane pieśni;
- wskazać i zinterpretować słynne motywy horacjańskie;
- omówić postawę filozoficzną poety, której wykładnię znajdziemy w twórczości;
- uzasadnić związek głoszonego przez poetę światopoglądu z filozofią stoicką i epikurejską;
- omówić pojęcie horacjanizmu;
- dostrzec w utworach i scharakteryzować topoty: „okrętu-ojczyzny”, „exegi monumentum”, „cnoty”, „homo viator”;
- zinterpretować symboliczność, alegoryczność motywów;
- odczytać metaforykę złotych myśli.

Przebieg cyklu lekcji:

- I. Co wiemy o Horacym?
- II. Interpretacja wybranych utworów.
 - 1) *Exegi monumentum*
 - 2) *Ojczyzna – okrętem*
 - 3) *Do mecenasa*
 - 4) *Pieśń zimowa*
 - 5) *Do Leukonoe*
- III. Recepta na szczęście wg Horacego.
- IV. Cechy twórczości Horacego. Podsumowanie.
- V. Rola Horacego w historii literatury.
- VI. Definicja horacjanizmu.
- VII. Słynne motywy horacjańskie.
- VIII. Skrzydlate myśli.
- IX. Ćwiczenia podsumowujące.
- X. Propozycje dla kreatywnych – zabawy słowno-graficzne.

I. Co wiemy o Horacym?

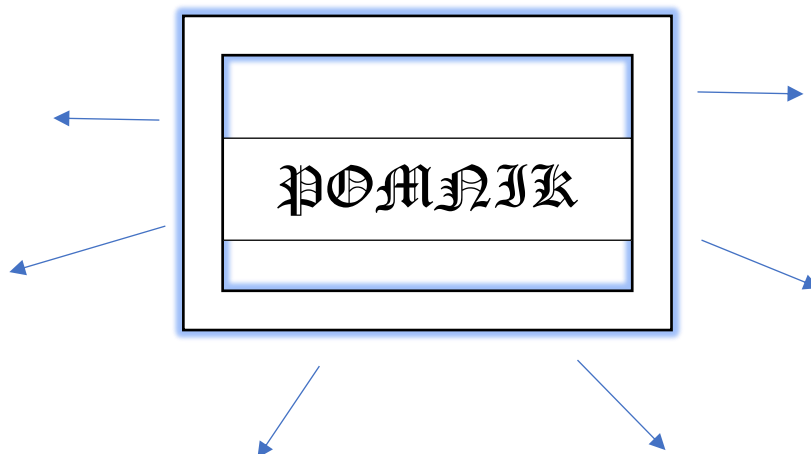
- ❖ Rzymski poeta, często określany mianem największego łacińskiego liryka i mistrza satyry.
- ❖ Pochodził z nizin społecznych (urodził się w południowej Italii), był synem wyzwolenca.
- ❖ Naukę rozpoczął w prowincjonalnej szkole w Wenuzji. Tam wykazał się znacznymi zdolnościami.
- ❖ Otrzymał gruntowne wykształcenie (ojciec zadbał o jego edukację, marzył, aby otworzyła synowi drogę do kariery); za najlepszego nauczyciela i wychowawcę uznawał ojca.
- ❖ Studia w Rzymie i Atenach.
- ❖ W młodości walczył w wojnie domowej po stronie obrońców republiki, przeciwko Oktawianowi (jako oficer w armii zabójcy Cezara, Marka Brutusa).
- ❖ Został podopiecznym rzymskiego arystokraty Mecenasa (*Maecenas*, którego poznał za sprawą Wergiliusza). Został obdarowany majątkiem przez niego (otrzymał od niego posiadłość). Zawiązała się między nimi przyjaźń, czego dał wyraz poeta w licznych dedykacjach i inwokacjach do Mecenasa.
- ❖ Uważany jest za jedną z najważniejszych postaci w dziejach światowej poezji.
- ❖ Pisał *epody* (tworzy satyryczno-liryczne), *ody*, *listy*, *satyry*.
- ❖ Mistrz i twórca gatunku pieśni (*carmen* – pieśń; *carmina* – pieśni).
- ❖ Autor pierwszego łacińskiego podręcznika teorii literatury – *Sztuki poetyckiej*.
- ❖ **Tematy podejmowane w poezji:** tematyka błaża, biesiadna; tematyka miłosna, erotyczna; problematyka filozoficzna, moralna, polityczna, patriotyczna; utwory retoryczne, refleksyjno-filozoficzne, autotematyczne (*metapoetyckie* – dotyczące twórcy, poezji, tworzenia).

- ❖ **Kluczowe motywy w poezji Horacego:**
 - ❖ miłość
 - ❖ uczt
 - ❖ przyjaźń
 - ❖ ojczyzna
 - ❖ wolność
 - ❖ wino
 - ❖ fortuna
 - ❖ sława
 - ❖ cnota (virtus)
 - ❖ przemijanie
 - ❖ życie
 - ❖ nieuchronność śmierci
 - ❖ umiar w życiu.

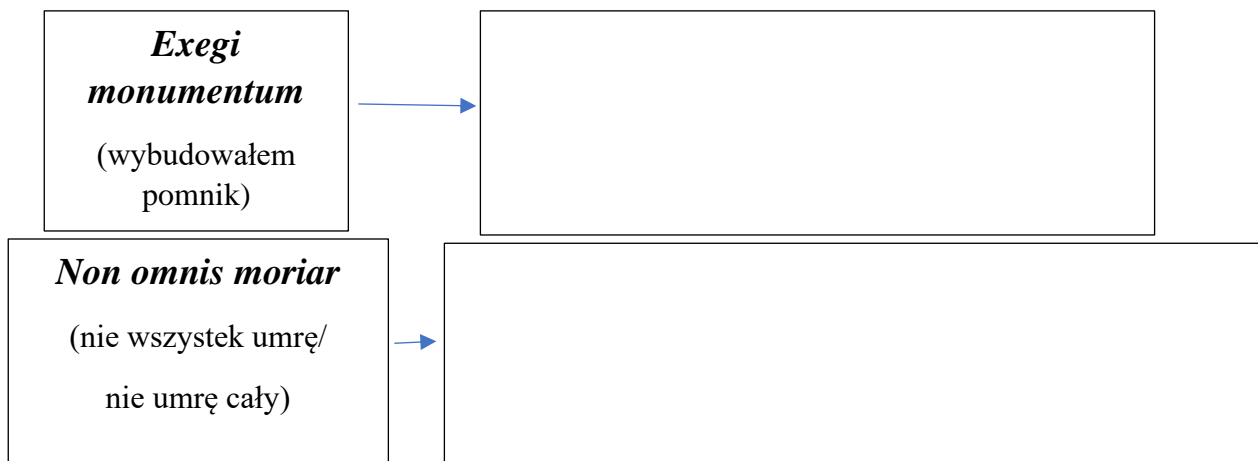
II. Interpretacja wybranych utworów.

1) *PIEŚŃ XXX: EXEGI MONUMENTUM*

1. Omów kreację podmiotu lirycznego.
2. Scharakteryzuj pomnik, który „postawił sobie” poeta (przywołaj z tekstu określenia, wyjaśnij motyw pomnika w sensie dosłownym).

3. Wyjaśnij metaforyczne znaczenie toposu pomnika.

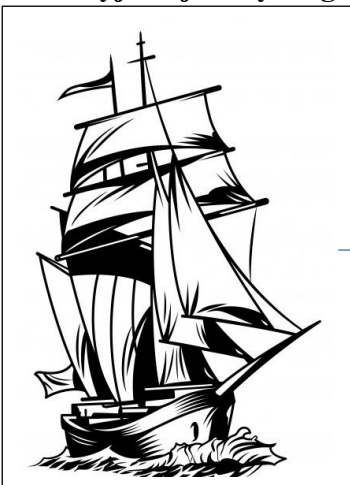

4. Na czym polega charakter autotematyczny (metapoetycki) pieśni?
5. Wskaż w pieśni elementy autobiograficzne. W jakim celu zostały przywołane?
6. **Jaki jest horacjański pomnik?** Dopisz określenia, które go charakteryzują, a które rozpoczynają się na daną literę w słowie kluczowym (wg podanego przykładu).

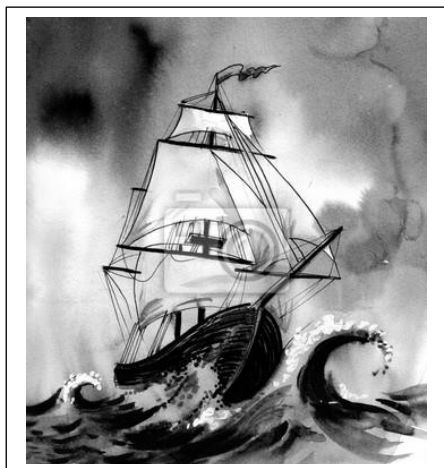
P	
O	
M	Monumentalny,
N	
I	
K	Klasyczny,

2) OJCZYZNA – OKRĘTEM

1. O czym traktuje wiersz? Określ adresata w utworze.
2. Wskaż przykłady animizacji i personifikacji w utworze. Określ funkcję zabiegów poetyckich.
3. Określ nastrój pieśni.
4. Wyjaśnij sensy alegoryczne utworu:

Topos okrętu – sens alegoryczny:

Motyw burzy – sens alegoryczny:

5. Określ, jaki charakter ma wypowiedź podmiotu lirycznego.
6. Jaką postawę propaguje w wierszu poeta?

3) DO MECENASA

1. O czym traktuje utwór? Określ osobę mówiącą i adresata wiersza.
2. Do czego poeta porównuje życie? Jaką refleksję obrazuje zastosowane porównanie?
3. Wypisz z tekstu cytaty, które można uznać za maksymy filozoficzne.
4. Jaką postawę wobec życia głosi poeta? Jaką głosi filozofię?
5. Jak poeta rozumie pojęcia kluczowe dla jego myśli filozoficznej? Wyjaśnij.

MOTYW CNOTY (VIRTUS)	
MOTYW FORTUNY (LOSU)	
TOPOS WĘDRÓWKI (HOMO – VIATOR)	

4) *PIEŚŃ ZIMOWA*

1. Jaką funkcję w wierszu pełnią motywy przyrody?
2. Jakie rady wypowiada poeta?
3. Zwróć uwagę na zastosowane formy gramatyczne czasowników.
4. Określ i uzasadnij dominującą w tekście funkcję językową.

5) *PIEŚŃ XI: DO LEUKONOE*

*Nie pytaj próżno, bo nikt się nie dowie,
Jaki nam koniec gotują bogowie,
I babilońskich nie pytaj wróżbiarzy.
Lepiej tak przyjąć wszystko, jak się zdarzy.
A czy z rozkazu Jowisza ta zima,
Co teraz wichrem welny morskie wzdyma,
Będzie ostatnia, czy też nam przysporzy
Lat jeszcze kilka tajny wyrok boży,
Nie troszcz się o to i ... klaruj swe wina.
Mknie rok za rokiem, jak jedna godzina.
Wiec **łap dzień każdy**, a nie wierz ni trochę
W złudnej przyszłości obietnice płocze.*

~Horacy

przeł.: Henryk Sienkiewicz

1. Określ typ liryki.
2. Wymień motywy kluczowe w wierszu.
3. Jaki jest stosunek poety do życia? Określ postawę filozoficzną poety.
4. Wyjaśnij, jak rozumiesz złotą myśl poety: *CARPE DIEM – ŁAP DZIEŃ KAŻDY*

Zapisz swoje skojarzenia:

III. RECEPTA NA SZCZĘŚCIE WG HORACEGO

1. Na czym polega życiowa mądrość Horacego?
2. Czy jego zalecenia są dziś nadal aktualne?
3. Na podstawie poznanej twórczości Horacego „wypisz” **receptę na szczęście**. Jak osiągnąć szczęście? Co jest najwyższą wartością, co pielęgnować?

♣♣♣ Recepta na szczęście ♣♣♣

Receptę wystawil/-a

IV. Cechy twórczości Horacego. Podsumowanie.

- ❖ Propagowanie **filozofii złotego środka – aurea mediocritas**.
- ❖ Połączenie idei **stoicyzmu i epikureizmu**.
- ❖ Eklektyczny charakter poglądów.
- ❖ **Uczyć, bawić, wychowywać** – nadrzędną funkcją literatury (**horacjańskie: ucz i baw!**).
- ❖ Rola poety: natchniony przez bogów śmiertelnik, wieszcz, za sprawą talentu poetyckiego posiada boskie atrybuty; jest pośrednikiem między bogami a ludźmi.

V. Jaką rolę odegrał Horacy w historii literatury? Podsumowanie.

- ❖ Poeta doskonały (*summus poeta*), moralista.
- ❖ „*Sprawca łacińskich słodko brzmiących nici*” – jak określił go Kochanowski.
- ❖ „*Autor pieśni nad złoto droższych*” – Kochanowski.
- ❖ Horacy – wychowawca, filozof, wieszcz (poeta przemawiający w imieniu bogów).

VI. HORACJANIZM

- ❖ Postawa poety wobec twórczości, życia, etyki (postawa filozoficzna, światopoglądowa).
- ❖ Czerpanie ze wzorców greckiej poezji (ład, spójność, harmonia, zasada umiaru).
- ❖ Inspiracja twórczością Horacego, sięganie przez poetów późniejszych epok do dzieł mistrza (wzorowanie się na jego słynnych pieśniach), podejmowanie tematów obecnych w jego poezji.

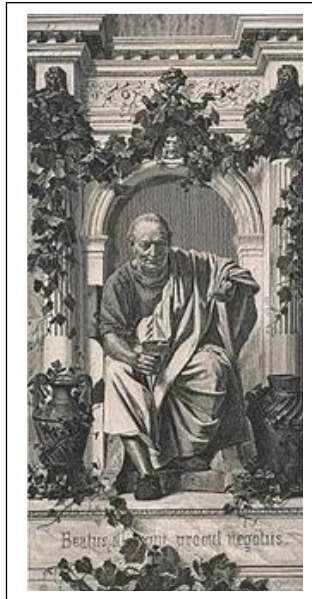
VII. SŁYNNNE MOTYWY HORACJAŃSKIE – WARTO JE ZAPAMIĘTAĆ!

Exegi monumentum

Carpe diem

Non omnis moriar

Aurea mediocritas

VIII. SKRZYDLATE MYŚLI

Wybierz jedną ze „złotych myśli” Horacego, taką, która szczególnie przypadła Ci do gustu (a może taką, którą uznasz za swoje życiowe motto) i zinterpretuj ją krótko. Rozważ, na czym polega życiowa mądrość Horacego.

Nil desperandum – nie trać nadziei! Nie rozpaczaj!

Trzymaj się portu!

Słodko i zaszczytnie jest umrzeć za ojczyznę!

Odważ się być mądrym! (Sapere aude)

Żyj, pamiętając, jak krótkie jest twoje życie.

Głupotą sięgamy samego nieba.

Korzystaj z dnia. Jutro jeszcze dniem nie jest.

Przyjemne z pożytecznym łączyć.

We wszystkim zachowaj umiar.

Za wszystkie głupstwa królów płacą ich narody.

Od żartu krok tylko do waśni i gniewu.

Życie nie dało niczego śmiertelnym bez wielkiej pracy.

Nie można być szczęśliwym pod każdym względem.

Naga prawda. (nuda veritas)

Powtórz dziesięć razy, a spodoba się.

IX. ĆWICZENIA, CZYLI JAK MAWIAŁ HORACY:

Powtórz dziesięć razy, a spodoba się.

Rzeczy powtórzone podobają się. (inne tłumaczenie)

Dopisz pytania do akrostychu:

	1.	H	O	R	A	C	J	A	N	I	Z	M					
	2.	O	D	A													
	3.	A	U	R	E	A	M	E	D	I	O	C	R	I	T	A	S
	4.	U	M	I	A	R											
	5.	C	A	R	P	E	D	I	E	M							
	6.	U	C	Z	Y	Ć	I	B	A	W	I	Ć					

1.
2.
3.
4.
5.
6.

X. PROPOZYCJE DLA KREATYWNYCH

Wybierz jedną z propozycji, a efekty swojej pracy zaprezentujesz na forum (dla uczniów o różnych zainteresowaniach, talentach).

1. Zaprojektuj pomnik dla Horacego lub dla kogoś, kogo chciałbyś uczynić sławnym.
2. Zaprojektuj obwolutę do zbioru poezji Horacego.
3. Ułóż matematyczny wzór na filozofię życia poety.
4. Ułóż slogan reklamowy z hasłem horacjańskim.
5. Zaprojektuj okładkę do magazynu: „*Kulisy sławy wielkich i znanych na całym świecie. W tym wydaniu: Horacy*”.
6. Zaprojektuj koszulkę z wizerunkiem Horacego i hasłem.
7. Stwórz mem z Horacym w roli głównej.

MILEJ PRACY!